
پرسش ها و پاسخ ها
پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

موضوع:

۱. احکام؛ روزه و اعتکاف
۲. احکام؛ مسائل مستحدثه (نوپیدا)

بسم الله الرحمن الرحیم

پرسش — نویسنده: علی راضی — تاریخ: ۱۳۹۴/۸/۱۶

برای یقین حاصل کردن جهت رؤیت هلال اول ماه بین علما اختلاف وجود دارد. شیعه به رؤیت هلال ماه با چشم غیر مسلّح اعتقاد دارد، ولی در بین اهل سنّت رؤیت با چشم مسلح نیز قبول است. نظر علامه منصور هاشمی خراسانی در این مورد چیست؟

پاسخ — تاریخ: ۱۳۹۴/۸/۲۰

بنا بر روایات متواتر، ماه نو با رؤیت آن ثابت می‌شود، خواه با چشم مسلّح باشد و خواه با چشم غیر مسلّح؛ چراکه هر دو رؤیت محسوب می‌شوند و رؤیت در روایات متواتر، مطلق است.

تعلیقات
پرسش‌ها و پاسخ‌های فرعی

پرسش فرعی ۱ — نویسنده: مسعود طاهری — تاریخ: ۱۳۹۴/۸/۲۲

هر چند لفظ رؤیت هلال ماه در روایات متواتر مطلق است، ولی قدر متیقّن در مقام تخاطب، رؤیت با چشم غیر مسلّح است و لذا شاید نتوان به اطلاق این لفظ اخذ نمود. نظر شما در این باره چیست؟

پاسخ به پرسش فرعی ۱ — تاریخ: ۱۳۹۴/۸/۲۲

در اطلاق رؤیت برای شناخت ماه نو، قدر متیقّن در مقام تخاطب وجود ندارد، بل قدر متیقّن خارجی وجود دارد که مانع از تمسّک به اطلاق نمی‌شود. به علاوه، ظاهر است که رؤیت با چشم

غیر مسلّح برای شناخت ماه نو، موضوعیّت ندارد، بلکه طریقیّت دارد؛ چراکه مقصود شارع محض رؤیت است، با هر طریقی که حاصل شود.

پرسش فرعی ۲ **نویسنده: مهدی طارمی** **تاریخ: ۱۳۹۷/۲/۳۰**

در درس خارج فقه یکی از فقها نکته جالبی در خصوص عدم حجیت رویت هلال با دستگاه‌های امروزی دیدم که نظر شما در این خصوص راهگشا خواهد بود. خلاصه آنکه: اگر [واقعاً] دیدن هلال با دوربین یا تلسکوپ بخواهد [روز اول] بودن و وجوب صیام را اثبات کند، این مستلزم آن خواهد بود که در عصر امامان و خود پیامبر اسلام، روزه آن حضرات علیهم الصلاة و السلام و اصحاب و یاران آن‌ها در شهرهای مختلف با نقص و کمبود باشد، چون آن‌ها که تلسکوپ نداشتند، پس وقتی شما با تلسکوپ هلال را طبیعتاً زود می‌بینید تا با چشم، این یعنی تأخیر روزه آن حضرات و این مورد قبول نیست.

پاسخ به پرسش فرعی ۲ **تاریخ: ۱۳۹۷/۳/۷**

سخن فوق مغالطه است و به استحسان برخی عوام شبیه‌تر است تا به «درس خارج فقه یکی از فقها»، هر چند این به معنای تکذیب شما در نقل آن نیست؛ چراکه رکود و انحطاط علمی در حوزه‌های علمیّه‌ی شیعه و خصوصاً ایران، واقعیّتی تلخ و اسفبار است و نتیجه‌ی آن، مرجعیّتِ کم‌بضاعت‌ترین و وابسته‌ترین روحانیون قم با ملاحظات سیاسی و پر کردن حوزه‌های علمیّه از اساتید کم‌سواد و مجیزگو و خانه‌نشین کردن عالمان مستقل و ژرف‌اندیش در چهار دهه‌ی اخیر است که به نفرت مردم از روحانیّت و گریز آنان از دین و ابتذال فرهنگی شیعه انجامیده و ظهور را برای امام مهدی علیه السلام به غایت دشوار کرده است. خداوند لعنت کند مسبّبان این وضع را که شوم‌ترین حاکمان در تاریخ اسلام بعد از بنی امیّه بوده‌اند.

امّا اشکال یاد شده توسّط فقیه محترم، وارد نیست؛ چراکه اگر مراد از «نقص و کمبود» در روزه‌ی پیامبر و اهل بیتش، نقص و کمبود در مقام امتثال به معنای کوتاهی آنان در عمل به تکلیفشان باشد، واضح است که خداوند آنان را به اندازه‌ی توانشان تکلیف کرده است و با این وصف، آنان مکلّف به رؤیت هلال با چشم مسلّح نبوده‌اند تا به سبب کوتاهی‌شان در آن، نقص و کمبودی در روزه‌ی‌شان پدید آمده باشد؛ چنانکه فرموده است: ﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾[1]؛ «خداوند کسی را جز به اندازه‌ی توانش تکلیف نمی‌کند» و فرموده است: ﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا﴾[2]؛

۱. البقرة/ ۲۸۶
۲. الطّلاق/ ۷

«خداوند کسی را جز به اندازه‌ی امکانی که به او داده است تکلیف نمی‌کند» و اگر مراد از «نقص و کمبود» در روزه‌ی پیامبر و اهل بیتش، در مقام نفس الأمر به معنای عدم مطابقت آن با وقت واقعی در موارد عدم رؤیت هلال باشد، چنین عدم مطابقتی تنها به خاطر فقدان تلسکوپ نبوده است تا اعتبار تلسکوپ را مخدوش سازد، بل می‌توانسته است به خاطر عوامل دیگری مانند ابری بودن یا غبارآلود بودن آسمان نیز باشد، در حالی که بعید است فقیه محترم این عوامل را نیز موجب «نقص و کمبود» در روزه‌ی پیامبر و اهل بیتش بداند! بنابراین، برای او بهتر است که غصّه‌ی روزه‌ی پیامبر و اهل بیتش را نخورد؛ چراکه روزه‌ی آنان نظر به توان و امکانات موجود در زمانشان صحیح بوده است، بلکه غصّه‌ی روزه‌ی خودش را بخورد که نظر به توان و امکانات موجود در زمانش صحیح محسوب نمی‌شود! عجیب است که کسی «نقص و کمبود» در روزه‌ی خودش را بر گردن پیامبر و اهل بیتش می‌اندازد و سخنی تا این اندازه غلط می‌گوید!

واقع آن است که علم به آغاز هر ماه با علم به هلال آن حاصل می‌شود و علم به هلال آن به معنای علم به خروج ماه از محاق است که طبیعتاً با دیدن نخستین ظهور آن پس از غیبتش حاصل می‌شود، خواه با چشم مسلّح باشد و خواه با چشم غیر مسلّح؛ چراکه دیدن آن در اسلام طریقیّت دارد، نه موضوعیّت و با این وصف، به هر وسیله‌ای که انجام شود علم‌آور است؛ همچنانکه «صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ»؛ «با دیدن آن روزه بگیرید و با دیدن آن افطار کنید» در سخن پیامبر و اهل بیتش، مطلق است و به وضوح شامل دیدن آن با چشم مسلّح نیز می‌شود؛ زیرا کسی که با دوربین و تلسکوپ آن را می‌بیند، به هر حال آن را دیده است و بنا بر سخن پیامبر و اهل بیتش، باید با دیدن آن روزه بگیرد و با دیدن آن افطار کند. این نکته‌ی بسیار ساده و روشنی است. از این رو، علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی از پرسیدن درباره‌ی آن تعجّب کرده و فرموده است: «أَلَسْتُمْ تَرَوْنَهُ؟!»[1]؛ «آیا نه این است که آن را می‌بینید؟!».

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی
بخش پاسخگویی به پرسش‌ها

۱. گفتار ۸۹، فقره‌ی ۱